

Волошин Р.М.,
*аспірант ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього
НАН України», м. Львів*

ДОСВІД КРАЇН ЄС У ФОРМУВАННІ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Генерування відходів має місце у всіх без винятку країнах ЄС, а основні відмінності між ними визначаються передусім обсягами утилізованих відповідним способом відходів чи іншими заходами превентивного характеру, зростаюча частка яких в управлінні відходами дасть змогу в перспективі відмовитися від їхнього захоронення на полігонах.

На частку поховання в країнах ЄС припадає до 45 %, водночас спалювання і перероблення (рециклінг) займають значне місце. В окремих країнах операції спалювання відходів за кодом *R1* набули ознак традиційності, що сприяло появі ефективних сучасних технологій за цим напрямом. Це насамперед такі країни, як Швеція, Швейцарія, Велика Британія.

Значні успіхи у сфері поводження з відходами демонструють окремі країни Східної Європи, насамперед Чехія і Польща. Для України досвід сусідньої Польщі є особливо показовим, зокрема, для західних її регіонів, оскільки побутові відходи (ПВ) за своїм морфологічним складом виявляють схожі ознаки і тенденції. На сьогодні для країн ЄС обов'язковим є сортування відходів на такі фракції, як папір, метал, пластмаса та скло. Директивою 2018/851/ЄС Європейського парламенту і Ради про внесення змін до Директиви 2008/98/ЄС про відходи до цього переліку з 2025 року додано і текстиль.

Процес перероблення відходів не буває безкоштовним, тому кожна країна визначає, як збирати необхідні кошти. У деяких європейських країнах громадяни сплачують комунальний платіж за перероблення відходів, в інших – кошти для утилізації отримують з податку на упаковку, які одразу закладаються у вартість товару. Тарифи на захоронення відходів щороку зростають і є вищими порівняно з тарифами на утилізаційні операції. До прикладу, розміщення на полігоні тонни відходів у Чехії коштує 20 євро, в Польщі – 26,6 євро, у Словенії – 22 євро, у Швеції – 47 євро, в Данії – 63,3 євро [1].

Вирізняються країни ЄС своїми підходами щодо тарифної політики, яка спрямована передусім на підтримку переробки: безкоштовне надання контейнерів для відсортованих відходів, їх прийом у центрах переробки при самовивезенні твердих побутових відходів, зниження фіксованої ставки тарифу при збільшенні темпів роздільного збору ПВ, диференціювання тарифів залежно від вартості їх переробки тощо. В Україні здебільшого послуги поділяються на дві групи: збір та вивезення, та захоронення.

Генерування відходів у Європі коштує дорого, виробник оплачує послуги всіх видів переробки, включаючи такі процеси як спалювання, механіко-біологічне перероблення тощо. Вартість таких послуг на порядок вища за ту, яку платить виробник ПВ в Україні.

На відміну від України у європейських країнах значну увагу приділяють персоналізації вироблених відходів, тобто підвищенню рівня ідентифікації виробника ПВ для досягнення справедливості при виплаті тарифів.

У вітчизняних реаліях стимулююча роль тарифу за надання послуг поводження з побутовими відходами може проявлятися за умови організування роздільного збирання побутових відходів. Якщо платники тарифу сортуватимуть відходи, то вони зможуть заощадити на вивезенні відходів. Це можливо через те, що постачальник послуги з вивезення відходів може відразу отримувати дохід, якщо здаватиме уже відсортовані відходи як вторинну сировину й таким чином покриватиме витрати на їх транспортування до місця переробки. За відсутності роздільного збору відходів споживачі послуг сплачуватимуть вищий тариф, враховуючи вивезення змішаних відходів.

Список використаних джерел

1. Колодійчук І. А. Формування територіально збалансованих систем управління відходами: регіональний вимір : монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2020. 524 с.